

УДК 330.46

Л.Н. Сергєєва

доктор економічних наук, професор

О.А. Мироноваспірант
Класичний приватний університет**КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ КРЕДИТУВАННЯ СФЕРИ ПОСЛУГ**

Авторами у статті запропоновано концепцію розвитку кредитування сфери послуг. Реалізація концепції дає можливість підвищити життєздатність комерційного банку при кредитуванні підприємств сфери послуг.

Ключові слова: сфера послуг, комерційний банк, кредитування, ризикованість, концепція.

I. Вступ

Сучасний етап розвитку трансформаційної економіки характеризується значним розширенням сфери послуг. Однак поточний стан розвитку сфери послуг в Україні можна оцінити як достатньо низький порівняно із західними країнами. При цьому ресурсний потенціал, який має економіка, геополітичне розташування, позитивна динаміка розвитку, підвищення обсягів експорту послуг свідчать про можливість розвитку сфери послуг у майбутньому. Стимулом для розвитку підприємств сфери послуг може бути активізація кредитування підприємств цієї сфери економіки [1].

Кредитування підприємств сфери послуг традиційно відносять до категорії підвищеного ризику. Основні проблеми, які виникають у кредитуванні цих підприємств – недостатня прозорість ведення бізнесу та відсутність надійного заставного майна. У такій ситуації фінансові установи більш ретельно перевіряють кредитоспроможність і перспективи розвитку конкретного підприємства, що, у свою чергу, ускладнює процедуру кредитування та збільшує кількість ресурсів, які витрачає банк для оцінювання кредитоспроможності позичальника. Тому ситуація, яка складається у сфері кредитування на сьогоднішньому етапі, не відповідає вимогам, які ставляться перед нею в умовах суспільно-економічних відносин та які необхідно створювати для розвитку підприємств сфери послуг.

Значний внесок у дослідження проблеми розвитку сфери послуг в Україні та світі зробили такі вчені, як Г. Башнянина, Н. Даниленко, В. Геєць, В. Герасимчук, Е. Лібанова, М. Маниліч, С. Мочерний, І. Михасюк, Л. Панкова, Г. Шутак та інші.

Дослідженню питань управління банківською діяльністю, зокрема кредитним ризи-

ком комерційного банку, приділяють багато уваги такі науковці, як: І. Бушуєва, А. Камінський, Є. Кузьмінов, О. Марковський, О. Пернарівський, Ю. Стадник, І. Ткач та інші.

Однак, незважаючи на вагомий науковий та практичний результати, отримані вищезазначеними науковцями, проблема побудови системи моделей, які давали б змогу банківським установам України мінімізувати власні кредитні ризики при кредитуванні підприємств сфери послуг, а також формувати ефективний кредитний портфель, що дасть змогу активізувати кредитування підприємств сфери послуг, не вирішена, тому є актуальною та потребує подальшого дослідження.

II. Постановка завдання

Мета статті – обґрунтувати концепцію кредитування сфери послуг у вигляді поэтапної процедури.

III. Результати

Кредит - (від латинського "кредо" - вірю) є формою руху грошового капіталу, який надається в позику на умовах повернення та прибутковості. Наявність кредитних відносин передбачає, з одного боку, тимчасово вільні грошові капітали, власники яких готові надати їх на певний строк за певну винагороду (процент), а з іншого - підприємців, які бажають тимчасово використати їх у своїй виробничій діяльності [2].

У процесі кредитування підприємств банківськими установами, насамперед, ураховуються індивідуальні особливості кругообігу їхніх оборотних коштів. Особливості індивідуального кругообігу коштів підприємств проявляються в розбіжності часу між вивільненням з обороту вартості в грошовій формі та авансуванням коштів у новий оборот: на рис. 1 зображені особливості індивідуального обороту коштів підприємства, які зумовлюються багатьма об'єктивними і суб'єктивними факторами [3].

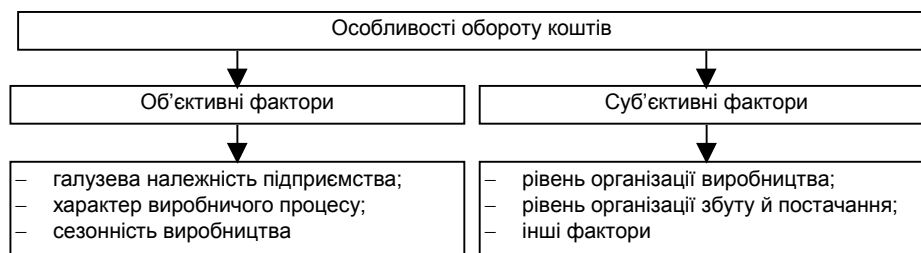

Рис. 1. Фактори, які впливають на особливості обороту коштів

При прийнятті рішення щодо видачі кредиту підприємству комерційний банк керується особливостями індивідуального обороту коштів, так, наприклад, для більшості підприємств, які надають послуги в курортному місті в літній період, характерна сезонність виробництва та, як наслідок, залежність прибутку підприємства від зміни пори року, що збільшує ризик неповернення кредиту та зменшує привабливість цього підп-

приємства як позичальника для комерційного банку.

Запропонована авторами концепція розвитку кредитування сфери послуг враховує особливості розвитку та функціонування підприємств цієї сфери в Україні, а також завдання ефективного управління кредитною діяльністю комерційного банку з метою підвищення його життєздатності. Концепція реалізована у вигляді послідовності етапів та представлена на рис. 2.

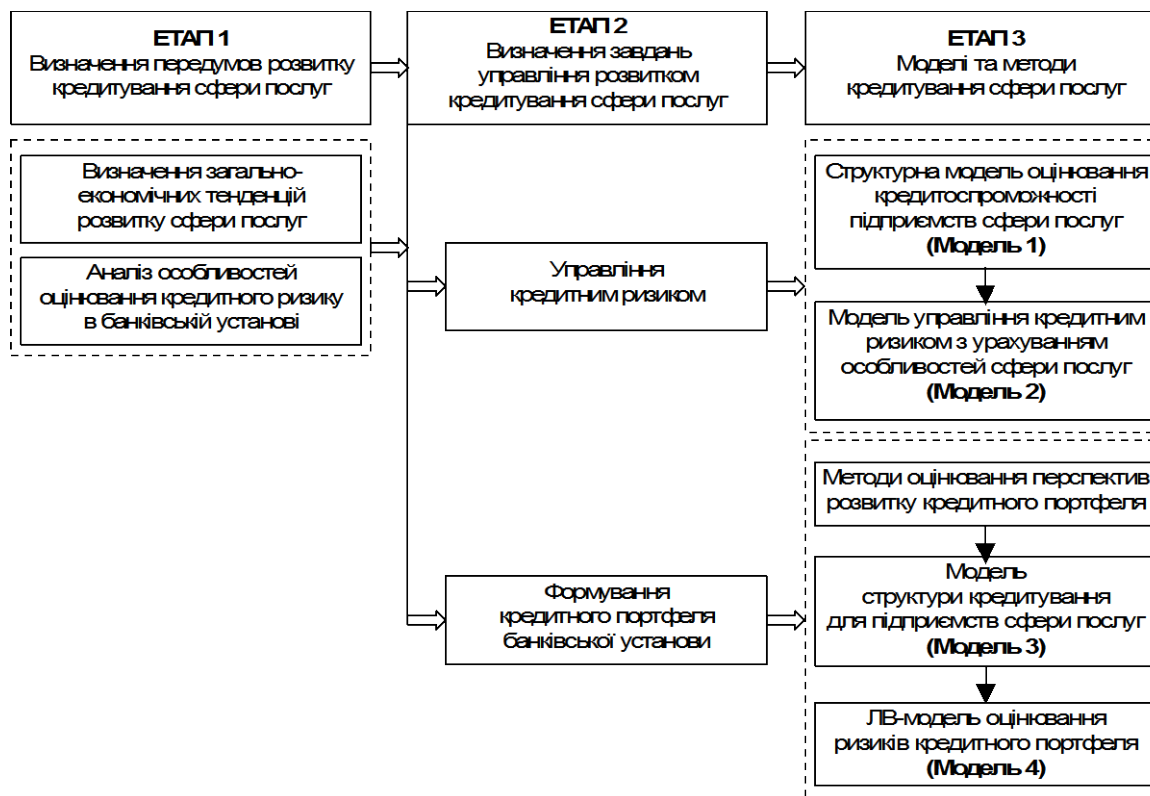

Рис. 2. Концепція розвитку кредитування сфери послуг

Розглянемо зміст і особливості виконання етапів концепції розвитку кредитування сфери послуг із застосуванням методів економіко-математичного моделювання.

Так, на першому етапі проводиться аналіз факторів розвитку кредитування сфери послуг: визначається структура національної економіки країни та частка сфери послуг у ній, недостатній розвиток сфери послуг в економіці країни вказує на відсталість країни

та неможливість забезпечення економічної стабільності та сталого економічного розвитку [4]; також на цьому етапі визначається рівень кредитного ризику для сфери послуг та інших галузей економіки, які між собою порівнюються та робиться висновок щодо ризикованості кредитування підприємств сфери послуг порівняно з підприємствами інших галузей економіки країни [5].

Другий етап полягає у визначенні завдань управління розвитком кредитування сфери послуг для комерційного банку, спираючись на результати першого етапу. Авторами були визначені такі завдання управління розвитком кредитування сфери послуг:

- управління кредитним ризиком;
- формування кредитного портфеля банківської установи.

Кредитний ризик – це наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди з банком (його підрозділом) або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання [6]. Управління кредитним ризиком пропонується здійснювати за допомогою моделей, представлених в концепції на етапі 3.

Формування кредитного портфеля банківської установи розглядається на рівні позики та передбачає оцінювання ризиків і визначення оптимальної структури кредитного портфеля.

Управління ризиками та кредитним портфелем комерційних банків здебільшого здійснюється на основі системного підходу та економіко-математичного моделювання [6], тому сутність третього етапу полягає у вирішенні завдань управління розвитком кредитування сфери послуг за допомогою зазначених методів моделювання.

Для забезпечення ефективного управління кредитним ризиком автором запропоновано використовувати сукупність таких моделей:

- структурної моделі оцінювання кредитоспроможності підприємств сфери послуг;
- моделі управління кредитним ризиком з урахуванням особливостей сфери послуг.

За допомогою першої моделі підприємства сфери послуг розбиваються на групи за інтегральним показником, який ґрунтується не тільки на загальних показниках платоспроможності, фінансової стійкості та інших, а й на показниках, які є специфічними для сфери послуг [7].

Друга модель побудована на основі методів когнітивного підходу та враховує особливості сфери послуг, що впливають на виникнення кредитних ризиків. Побудовану модель можна застосовувати для проведення стрес-тестування: залежності ризику від різкої зміни значень факторів впливу [1].

Застосування Моделі 1 та Моделі 2 в сукупності дає змогу враховувати специфіку та властивості підприємств сфери послуг і, як наслідок, полегшити оцінювання інтегрального кредитного рейтингу (ІКР) та зменшити ризик.

Формування кредитного портфеля банківської установи ґрунтується на основі таких моделей і методів, представлених на етапі 3:

- методи оцінювання перспектив розвитку кредитного портфеля;
- модель структури кредитування для підприємств сфери послуг;
- ЛВ-модель оцінювання ризиків кредитного портфеля.

Сутність методів оцінювання перспектив розвитку кредитного портфеля полягає в поетапній процедурі обробки ретроспективних даних підприємств-позичальників, що дає змогу збільшити кредитний портфель банківської установи за рахунок дійсно перспективних підприємств зі стабільною динамікою діяльності, а також залучити інвестиційні ресурси для розвитку сфери послуг в Україні [8].

Використання Моделі 3 та Моделі 4 в поєднанні дає змогу комерційному банку не тільки здійснювати ефективний розподіл кредитних ресурсів за видами економічної діяльності, а й оцінювати ризики складових кредитного портфеля, що, у свою чергу, дасть змогу здійснювати управлінські рішення залежно від величини прибутку, на який очікує фінансова установа, а також величини ризику, який вона готова прийняти [9].

IV. Висновки

Таким чином, вперше розроблено концепцію розвитку кредитування сфери послуг на основі поєднання особливостей розвитку та функціонування підприємств сфери послуг в Україні, а також завдання ефективного управління кредитною діяльністю комерційного банку з метою підвищення його життєздатності. Реалізація концепції дає можливість здійснювати комплексний аналіз та приймати обґрунтовані рішення щодо управління діяльністю комерційного банку при кредитуванні підприємств сфери послуг з метою підвищення його життєздатності.

Список використаної літератури

1. Миронов О.А. Моделювання факторів впливу на ризикованість кредитування сфери послуг / О.А. Миронов // Моделі управління в ринковій економіці : зб. наук. пр. Донецький нац. ун-т. – Донецьк : ДонНУ, 2011. Вип. 14. – С. 281–289.
2. Кириченко О.А. Банківський менеджмент : навч. посібник / О.А. Кириченко, І.В. Гіленко, С. Роголь, С.В. Сиротян, О.К. Немой. – К. : Знання-Прес, 2002. – 438 с.
3. Поддєрьогін М.А. Фінанси підприємств / М.А. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2000. – 460 с.
4. Миронов О.А. Аналіз сучасного стану кредитування сфери послуг в Україні / О.А. Миронов // Ефективна економіка. –

2012. – № 4. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?option=1&iid=1069>.
5. Миронов О.А. Тенденції розвитку сфери послуг та її впливу на соціально-економічні процеси / О.А. Миронов // Економіка і держава. – 2012. – № 6. – С. 31–33.
  6. Моделювання управління життєздатністю комерційного банку : монографія / [за заг. ред. д.е.н., проф. Л.Н. Сергєєвої]. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – 360 с.
  7. Миронов О.А. Оцінювання кредитоспроможності підприємств сфери послуг / О.А. Миронов // Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків : матер. VI Міжнар. наук.-практ. конфер., 20–21 жовтня 2011 р. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2011. – С. 335–337.
  8. Миронов О.А. Методи оцінювання перспектив розвитку кредитного портфеля / О.А. Миронов // Сучасні проблеми моделювання соціально-економічних систем : матер. IV Міжнар. наук.-практ. конфер., 9–10 квітня 2012 р. – Х. : ФОП Александрова К.М., ВД “ІНЖЕК”, 2012. – С. 172–173.
  9. Миронов О.А. Гармонізація структури кредитного портфеля комерційного банку / О.А. Миронов // Наукові записки. Серія “Економіка”. – Острог : Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2011. – Вип. 18. – С. 559–564.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2012 р.

Миронов О.А., Сергєєва Л.Н. Концепция развития кредитования сферы услуг

Авторами в статье предложена концепция развития кредитования сферы услуг. Реализация концепции позволяет повысить жизнеспособность коммерческого банка при кредитовании предприятий сферы услуг.

Ключевые слова: сфера услуг, коммерческий банк, кредитование, рискованность, концепция.

Mironov O., Sergeeva L. The concept of development crediting service spheres

The concept of development crediting service spheres suggestions in the paper by the author. The concept implementation makes it possible to increase the viability of commercial bank at crediting service sphere's business.

Key words: service sphere, commercial bank, crediting, risk-taking, concept.